

Ольга Гейда

ЛЮДИ СТАРОЇ ГЕТЬМАНЩИНИ: НАЧЕРКИ ДО ГЕНЕАЛОГІЇ РОДУ КОЧЕНОВСЬКИХ

DOI: 10.5281/zenodo.7491773

© О. Гейда, 2022. CC BY 4.0

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4971-4867>

Метою дослідження є реконструкція історії шляхетсько-козацького роду Коченовських, відтвореної на основі комплексу джерел др. пол. XVI – поч. XX ст. Оскільки родовід Коченовських досліджувався лише уривчисто в генеалогічних енциклопедіях та наукових розвідках, актуальним є узагальнення джерельної бази та аналіз наявних матеріалів родоводу. Акцент у дослідженні зроблено на відтворенні патрональних, сімейних та дружніх зв'язків родини.

Історія цього старовинного роду прослідковується по джерелах із сер. XV ст. Рід Коченовських належав до білоруської, а пізніше подільської заможної шляхти та мав у середовищі реєстрового козацтва та панства Речі Посполитої певні зв'язки. Коченовські приймали активну участь у війні Богдана Хмельницького, були козаками Білоруського, а пізніше Білоцерківського полку. Від останньої чверті XVII ст. рід фіксується в документах у Прилуцькому полку. До поч. XX ст. на Чернігівщині виразно прослідковуються представники духовної верстви роду Коченовських. У козака Прилуцького полку Івана Коченовського було троє синів. Двоє з них – Федір Іванович та Кирило Іванович, дякуючи природнім талантам та здібностям, потрапили до Імператорської співочої капели у Санкт-Петербурзі та побудували успішну кар'єру при дворі. Федором Івановичем Коченовським у 40-х рр. XVIII ст. було придбано хутір поблизу села Парафіївка Ічнянської сотні Прилуцького полку, якому судилося стати невдовзі відомим маєтком, який отримав своє ймення саме від Коченовського. Його власник залишився в історії як знаний благодійник та ктитор.

Висновки. У результаті дослідження вдалося проілюструвати традиційні для українського суспільства XVII–XIX ст. родинні, приятельські та клієнтурні взаємини, які зберігалися між нащадками навіть через декілька поколінь та суттєво впливали на шлюбні, кар'єрні та власницькі стратегії, а також ставали основою для благочинності на користь Церкви.

Ключові слова: родовід Коченовських, Качанівка, Парафіївська церква, духовенство Прилуцького полку, Федір Іванович Коченовський.

Історія людських взаємин та зв'язків – найбільш складна для реконструкції сфера суспільного життя. У джерелах відображена лише незначна її частина. Але водночас, саме особисті, патронатні, родинні, дружні, сусідські зв'язки часто визначали значущі повороти долі та ставали поштовхом до прийняття тих чи інших особистих або кар'єрних рішень у житті. Реконструкція цих зв'язків має виняткове значення для об'єктивного відображення картини суспільних відносин, укладання біографічних нарисів і здатна прояснити рівень впливу того чи іншого роду на політичне та духовне життя певного історичного періоду.

Розвідка присвячена реконструкції історії шляхетсько-козацького роду Коченовських¹, відтвореної на основі аналізу комплексу документальних, описових, наративних та особових джерел др. пол. XVI – поч. XX ст.

Родовід Коченовських досліджувався у XIX ст. лише уривчисто: у генеалогічній енциклопедії Г. Милорадовича маємо родовід від 1743 р., який починається з придворного співака Федора Івановича Коченовського², та інформацію про власність родини, зібрану О. Лазаревським³. Більше матеріалів містять статті, присвячені братам Федору та Кирилу Івановичам Коченовським у словнику українських співаків, укладеному І. Лисенком⁴, та праці відомого сучасного українського дослідника генеалогії козацької старшини В. Кри-

¹ У документах зустрічаємо також інші написання прізвища – Качановський, Качанівський, Коченевський. Ми ж будемо використовувати варіант написання прізвища з дарчого підпису на дарохранильніці, офірованої до Миколаївського Рихлівського монастиря Федором Коченовським: Дроздов В.Г. Рихлівський ковчег. *Записки українського наукового товариства в Києві*. 1927. С. 52 // *Чтиво*. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Droz dov_Volodymyr/Rykhlyivskiy_kovcheg.pdf.

² Милорадович Г. Родословная книга Черниговского дворянства. Санкт-Петербург, 1901. Т. 1. С. 50–51.

³ Лазаревский А. Описание старой Малороссии. Київ, 1902. Т. 3: Полк Прилуцкий. С. 137–138, 141, 234.

⁴ Лисенко І. Словник співаків України. Київ: Рада, 1997. С. 129–130.

вошеї⁵. Окреме розлоге дослідження С. Половникової присвячене Федору Івановичу Коченовському – власнику маєтку Качанівка на Чернігівщині⁶.

Історія цього старовинного роду прослідковується в джерелах із сер. XV ст. і розпочинається в м. Кобрин на Берестейщині⁷ з боярина⁸ Некраша Семеновича Коченовського, якому за «служіння пану Івану Семеновичу Кобринському від шестидесяти років до сіх часів» (з 1459 р. – О.Г.) було надано маєтності, а від короля Сигізмунда у 1519 р. – підтверджуючу жалувану грамоту про закріплення «двох частин палацу в Кобринском повіте Именина и двох частин села Байковичи, яке здавна до палацу прислужали» на вічне володіння родині та нащадкам Коченовського⁹. Намісник Кобринського замку Некраш [Коченовський] у 1491 р. названий серед достойників-свідків у справі про надання православному Спаському Кобринському монастирю¹⁰ маєтностей і земель¹¹. Прикметно, що серед подарованих маєтностей згадана й «земля пашная уво Именинь», тож рід Коченовських здавна відзначався благодійністю на користь Православної Церкви.

Нащадок Некраша Коченовського пан Лев Некрашевич [Коченовський] володів маєтком Іменини впродовж 1519–1563 рр. Ймовірно родич або син Лева Некрашевича – Григорій Коченовський був метрикантом Великого князівства Литовського та поставив свій підпис під «Описом українських замків: Кременецького Кам'янецького, Луцького», укладеним у Кременці 1545 р.¹² Ймовірно, цей само Гжегуж Коченовський був боярином короля Сигізмунда Августа та за службу отримав у 1558 р. привілей на маєток у Літинському повіті Подільського воєводства, який перейняв наймення від свого власника – Кочанувка (Кочанівка). Перебудовані залишки цього маєтку збереглися й до сьогодні. У Люстрації Кам'янецького замку від 1616 р. власниками села Кочанівка названі Гжегуж [Григорій] та Ян [Іван] Коченовські¹³. У 1561–1563 рр. у документах згадується возний повіту Пінського Онисько Федорович Кочановський.

Окрім подільської шляхетської гілки Коченовських, у документах маємо згадки й про покочанених шляхтичів із Волині. У 1649 р. до міського суду Луцька подано скаргу на пограбування майна в м. Корець (сучасна Рівненська обл.) покочаненими «здрайцями та злодіями», серед яких був Васко Коченовський¹⁴. Безіменний Коченовський у 1643 р. «держал в залогі с. Бранев» (Корецький район Рівненська обл.)¹⁵.

Під час Хмельниччини представники шляхетського роду Коченовських перейшли на бік козацтва. Серед козаків Білоцерківського полку¹⁶ до присяги приступив у 1654 р. по-

⁵ Кривошея В. Козацька старшина гетьманщини. Енциклопедія. Київ: Стило, 2010. С. 398, 436; Кривошея В., Кривошея І., Кривошея О. Неурядова старшина Гетьманщини. Київ: Стило, 2009. С. 190.

⁶ Половникова С.О. До витоків садиби Качанівка – предстваники роду Коченовських. *Формування культурно-побутового середовища палацо-паркових комплексів др. пол. XVIII – поч. XX ст.: Мат. міжнар. наук. конф.* Чернігів, 2012. С. 49–57.

⁷ Кобрин, у частині місцевих діалектів також Кобрень, – один з великих центрів Берестейщини.

⁸ Привілейований стан суспільства Речі Посполитої, що належав до шляхетського стану. За часів литовсько-польської унії 1569 р. був зрівняний із заможною шляхтою і здобув право судитися в шляхетських земських судах нарівні з панством.

⁹ Жалованная грамота короля Сигізмунда Коченовському на имение его Байковичи и двор Именин. 1519 г. Февраля 10. *Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России, собранные и изданные Археологической комиссией.* Санкт-Петербург: Изд. археографич. комиссии, 1863. Т. 1: 1361–1598. З 1563 р. маєток Іменина переходить у володіння панів Якуба, Войтеха, Яроша, Матія Миколаєвичів Ждановичів.

¹⁰ Фундаторами та ктиторами Кобринського монастиря Св. Спаса було подружжя князя Івана Семеновича Кобринського та княжни Феодори Рогатинської, доньки намісника Кам'янецького замку.

¹¹ Выпись фундушової записи Владислава IV на Кобринский монастырь св. Спаса. *Акты, издаваемые Виленской археографической комиссией.* Вильна, 1870. Т. III. С. 2–3 // *РУНИВЕРС*. URL: <https://runivers.ru/bookreader/book9547/#page/24/mode/1up>.

¹² Памятники, изданные Временной комиссией для разбора древних актов, высочайше учрежденной при Киевском военном, подольском и вольском генерал-губернаторе. Киев, 1859. Т. 4. Отд. 2. С. 232.

¹³ Боярське село належало до управи Хмільника. Привілей Сигмунда Августа, виданого в Красниставі, датований 1558 р. У Люстрації Кам'янецького замку 1616 р., власниками с. Кочанівка були Гжегуж та Ян Кочановські, на яке вони мали феодальне право від короля Сигмунда Августа через заступництво Яна Мелецького на Поділлі. Через 20 років вони були зобов'язані відправляти всі тягари в замок Хмільник. Царя Катерина II 1795 р. подарувала Кочанівку разом з Хмільником графу Кушелево-Безбородьку. Див.: *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich.* Т. 3, Warszawa: nakł. Filipa Sulimierskiego i Władysława Walewskiego, 1880–1914. S. 653 // *ICM*. URL: http://dir.icm.edu.pl/pl/Słownik_geograficzny/Tom_III/653; Перепис населення. *Архив Юго-Западной России.* Ч. 5. Т. II. С. 439, 569; Люстрація Хмельницького староства 1565 р. *Архив Юго-Западной России.* Ч. 7. Т. II. С. 150–151.

¹⁴ Записи міської книги Луцька. *Архив Юго-Западной России, издаваемый Комиссией для разбора древних актов.* Ч. 3. Т. IV. Киев: Тип-фия университета св. Владимира, 1914. С. 451 // *РУНИВЕРС*. URL: <https://runivers.ru/bookreader/book9517/#page/1/mode/1up>.

¹⁵ Ворончук І. Населення Волині в XVI – першій пол. XVII ст.: родина, домогосподарство, демографічні чинники. Київ: 2012. С. 157.

¹⁶ Сформований згідно з Куруківською угодою у 1625 р. як полк реєстрових козаків. Як військовий підрозділ гетьману ІІ. Дорошенка проіснував до 1676 р., коли і був ліквідований.

козачений шляхтич Кирило (Кирик) Коченовський (?1629–1654–?)¹⁷. У 1656 р. маємо згадку про сотника Могилівського полку та коменданта козацького гарнізону полковника Івана Нечая¹⁸ Андрія Петровича Коченовського¹⁹, який вже у 1666 р. згадується як «мещанин» м. Ніжина²⁰. Ймовірно, цей же Андрій Коченовський, райця ніжинський, порушив перед гетьманським урядом клопотання про зменшення стягнення з нього «датков»²¹. Тож, підсумовуючи, можемо констатувати, що рід Коченовських належав до білоруської, а пізніше волинської та подільської шляхти та мав у середовищі реєстрового козацтва та панства Речі Посполитої певні зв'язки.

Стосовно обставин, які привели Коченовських на Лівобережжя, можна припустити, що представники покозаченої шляхти цього роду приймали активну участь у війні Богдана Хмельницького, були козаками Білоруського, а пізніше Фастівського (Білоцерківського) полку. Керівник полку гетьман Михайло Степанович Ханенко у 1674 р. добровільно передав гетьманство І. Самойловичу й перевів своїх прихильників до лівобережних полків (передусім Прилуцького, Лубенського та Гадяцького), за що отримав величезні маєтності й далі жив у Козельці та у сотенному містечку Лохвиці Лубенського полку. Разом із Ханенком перебираються на Лівобережжя й рідний брат гетьмана Лаврін Степанович Ханенко, син Яків Михайлович та племінник Данило Лаврентійович Ханенки.

Можна припустити, що Іван Коченовський теж служив у Білоцерківському полку разом із представниками родини Ханенків, Мазеп та Ломиковських. Разом із ними він переїжджає на Лівобережжя і в останній чверті XVII ст. вже фіксується по документах у Прилуках²². Служба козака Івана Коченовського в Прилуцькому полку припала на роки гетьманування Івана Самойловича (1672–1687 рр.), Івана Мазепи (1687–1708 рр.) та Івана Скоропадського (1708–1722 рр.).

Рід гетьмана Івана Самойловича був тісно пов'язаний із Прилучиною. Батько майбутнього гетьмана Самійло служив священником у с. Красний Колядин Прилуцького полку, брати – священниками у м. Лебедині та Ромнах. Іван Самійлович Самойлович – у 1662 р. наказний полковник Прилуцький – був одружений на Марії Іванівні Голуб (родинний маєток Голубів був у с. Красному Колядині), тож навіть після отримання гетьманської булави зберіг із прилуцькою старшиною тісні стосунки.

Батько майбутнього гетьмана Степан-Адам Михайлович Мазепа в 1654 р. був городовим отаманом та намісником білоцерківським. У Білій Церкві фіксуємо рід Мазеп і серед духовного прошарку. Мати майбутнього гетьмана походила з давнього роду Мокієвських, які служили в Білій Церкві священниками²³.

Разом із М. Ханенком опиняється на Лівобережжі й генеральний писар Іван Ломиковський, який пізніше служив дворянином у гетьмана І. Самойловича. У 1680 р. за службу отримав у Коропській сотні села Вишеньки та Вербу. За гетьманування І. Мазепи був впливовою, наближеною до гетьмана, особою, обіймав високі посади: з 1692 р. – наказного гетьмана, а впродовж 1709–1714 рр. – генерального обозного та отримав значні маєтності: с. Лави Сосницької сотні Чернігівського полку, села Тополь, Внуковичі, Парафіївку та містечко Понорницю Прилуцького полку²⁴.

Родини Ломиковських та Ханенків були споріднені: донька Івана Васильовича Ломиковського (ім'я не зберіглося) була дружиною гетьманського племінника Данила Лаврентійовича Ханенка та матір'ю Миколи Даниловича Ханенка, який був добре знайомий із Федором Коченовським.

Син Івана Ломиковського Іван Іванович був одружений із донькою гетьмана Данила Апостола Тетяною. Їх донька (онука І.В. Ломиковського) Анастасія Іванівна Ломиковська була першою дружиною Івана Андрійовича Маркевича (до 1737 р.), сина глухівського

¹⁷ Присяжні книги 1654 р. Білоцерківський та Ніжинський полки / Упор.: Ю. Мицик, М. Кравець. Київ, 2003. Білоцерківський полк. С. 2; Кривошея В. Генеалогія українського козацтва. Білоцерківський полк. Київ: Стило, 2002. С. 26.

¹⁸ Нечай Іван – шляхтич, військовий та політичний діяч, активний учасник визвольної війни сер. XVII ст. Представник відомого шляхетського роду Барського староства Подільського воєводства. Першим шлюбом одружений на доньці гетьмана Богдана Хмельницького Степаниді. Полковник Білоруського козацького полку (1654–1659 рр.). Другий шлюб мав з донькою чернігівського полковника Іоанкія Силіча.

¹⁹ Кривошея В. Козацька старшина... С. 398.

²⁰ Переписні книги 1666 / Підг. до друку та зредагував В. Романовський. *Переписна книга Ніжина*. Київ, 1933. С. 244.

²¹ Енциклопедія українознавства. Доповнення. Париж–Нью-Йорк, 1995. Т. 11. Фінанси // *Ізборник*. URL: <http://izbornyk.org.ua/encycl/euii332.htm>.

²² Покажчик прізвищ до Присяги Прилуцького полку 1718 р. *Рескрипті та компюти*. URL: <https://sites.google.com/view/registers/%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%B4%D0%B0-%D1%84-140-%D0%BE%D0%BF-1-%D0%B4-30>.

²³ Кривошея В. Козацька старшина... С. 260–263.

²⁴ Павленко С. Оточення гетьмана Мазепи: соратники та прибічники. Київ: Видавничий дім «КМ Академія», 2004. С. 40–43.

сотника, а потім лубенського полковника Андрія Марковича та була племінницею дружини гетьмана Івана Скоропадського Анастасії Марківни Маркевич.

Син Івана Івановича Ломиковського Павло Іванович був одружений на доньці ніжинського протопопа Павла Яворського Марії, яка була племінницею місцєблостителя патріаршого престолу Стефана Яворського²⁵. Павло Іванович Ломиковський був знаною людиною свого часу. Служив у війську під час походів у 1739 р. на фортеці Очаків та Хотин. За гетьманування К. Розумовського (1750–1764 рр.) Павло Іванович був управителем його українськими маєтностями²⁶.

Родина прилуцького полковника Лазаря Горленка (вдова Єфросинія, сини Дмитро, Степан та донька) також користалися ласками та опікою гетьмана І. Мазепи. С. Павленко припускає, що знайомство Лазаря Горленка та І. Мазепи могло відбутися ще у Білоцерківському полку під час служби в гетьмана М. Ханенка 1669–1670 рр. Іван Степанович Мазепа в першому шлюбі був одружений із донькою білоцерківського полковника Семена Половця Ганною, яка була рідною сестрою дружини Лазаря Горленка Єфросинії та рідною тіткою по матері його сина прилуцького полковника Дмитра Лазаревича Горленка (1693–1708 рр.). Дружина останнього Марія Захарівна Голуб походила з родинного кола гетьманів Мазепи та Самойловича. Дмитро Горленко був також призначений опікуном малолітніх дітей Івана Васильовича Ломиковського, згідно з його заповітом.

Із приходом до влади І. Мазепи значно збільшується кількість бунчукового та значкового товариства. Серед старшинських родів, які отримали значні милості від гетьмана (землі, уряди, благословення на шлюби, призначення на багаті парафії) нас цікавить присутність не лише прізвищ перших осіб Гетьманщини: Ханенків, Ломиковських, Апостолів, Скоропадських, Горленків, а й родин козацької старшини: Рубановських, Часників, Жоравок, Гарновських, Гуленків, Величків, Троцин, які отримували володіння та милості за ревну службу²⁷. Представники цих родів були пов'язані службовими, земельними, сусідськими взаєминами з родиною Коченовських.

Прилуцький полк активно підтримав гетьмана І. Мазепу в його прагненні вивільнити Україну з московського ярма, а претендента на посаду наступного гетьмана прилуцького полковника Дмитра Горленка дослідники характеризують як одного з найрадикальніших мазепинців²⁸. Показово, що сотня представників старшини Прилуцького полку, дев'ять із одинадцяти сотень, присягнули на вірність І. Мазепі, за що після розгрому повстання отримали суворе покарання²⁹. Перший удар був нанесений по найбільшому – праві приватної власності на землю. Починаючи з 1709 р. на території полку відбувається активний перерозподіл маєтностей мазепинців до рук їх противників. Цей процес чудово ілюструє історія земель поблизу с. Парафіївки, яке після розгрому повстання недовгий час 1709–1710 рр. належало гетьману І. Скоропадському, а потім, у рамках загальної політики передачі земель, що перебували у власності оточення Мазепи, віддано Петром І боснійському графу, хитрому негодянту Саві Лукичу Владиславичу-Рагузинському, який по заповіту передав село у власність своїм племінникам Гаврилу Владиславичу та Мойсею Владиславичу³⁰.

Не зважаючи на всебічний тиск, Прилуцький полк навіть у 1721 р. зберігав яскраво виражені республіканські традиції. Під так званою «Коломацькою челобитною», яка вимагала обрання гетьмана «з тутешніх родимцев вольними голосами», підписалися шість сотників та уся полкова старшина, а також значкові товариші полку³¹. А значить, й Іван Коченовський. Тоді гетьмана обрати не дозволили, а у травні 1722 р. було утворено Малоросійську колегію. Козацька старшина, втративши свої політичні та економічні позиції, у відповідь формувала «тиху опозицію» проти російської адміністрації, яка проявилася у відмові від військової служби на користь імператора та активному прилученні своїх дітей до духовної кар'єри. Як наслідок, вже через 8–10 років бачимо численних нащадків представників полкової старшини у духовному стані³².

²⁵ Модзалевський В.Л. Малоросійський родословник. Т. 3. С. 191 // *История Полтавы*. URL: <http://histpol.pl.ua/ru/poltavskij-rodoslov/malorossijskij-rodoslovnik?id=12206#187>.

²⁶ Лазаревский О. Люди старой Малороссии. Ломиковские. *Киевская старина*. 1886. С. 11–16.

²⁷ Кривошея В. Козацька старшина... С. 248–250, 254–256, 271.

²⁸ Павленко С. Оточення гетьмана... С. 45–46.

²⁹ Кривошея В. Козацька старшина... С. 278–279.

³⁰ Сава Лукич Владиславич граф Рагузинський – серб, сподвижник Петра І. У 1710 р. одержав великі маєтності, конфісковані у мазепинських соратників, зокрема м. Велика Топаль Стародубського полку. Спадкоємці його володінь в Україні племінники, Гаврило і Мойсей Владиславичі, породичалися з українсько-козацькою старшиною (Гаврило Владиславич одружений на доньці наказного стародубського полковника Івана Лаврентійовича Борозни Ганні Іванівні), продовжували його торговельно-промислові й фінансові підприємства в Україні до 1770-х рр., доки маєтки бездітних Рагузинських перейшли до графа П. Рум'янцева.

³¹ Кривошея В. Козацька старшина... С. 292–295.

³² Там само. С. 288.

Тож із 20-х рр. XVIII ст. у документах починають виразно прослідковуватися представники духовної верстви роду Коченовських: онуки військового товариша Гаврила Коченовського ота стили священниками: Павло (1736–?) у с. Юдинове Погарського повіту, Іван (1738–?) у с. Черемошне Суразького повіту³³. В епістолярії двоюрідного онука гетьмана Михайла Ханенка Миколи Даниловича у 40-х рр. XVIII ст. згадано борківського священника [с. Борки Козелецької сотні Київського полку] Стефана Коченовського, який звітував перед ним про прийняття щедрих пожертв від онука київського полкового обозного Федора Лаврентійовича Ханенка Михайла³⁴. Пізніше о. Стефан служив капеланом у пруському поході 1760–1761 рр.³⁵ По опису Миколаївської Парафіївської церкви відомі священники Григорій (до 1732 р.), Йосип Григорович та Олександр Григорович Коченовські³⁶. Можна припустити, що вони були родичами Федору Івановичу Коченовському, але не синами, як іноді помилково вказують дослідники. Саме під час їх служби при Парафіївській Миколаївській церкві останнім було придбано хутір, якому судилося стати недовзі відомим маєтком.

У козака прилуцького полку Івана Коченовського було троє синів: Федір Іванович народився 1708 р. у Прилуках³⁷, Кирило та Михайло ймовірно народилися там само³⁸. Двоє з них – Федір Іванович та Кирило Іванович Коченовські, дякуючи природнім талантам та здібностям, скористалися шансом та потрапили до Імператорської співочої капели у Санкт-Петербурзі. Михайло Іванович Коченовський зробив військову кар'єру, служив сотником лохвицьким (?–1752.10–1753.08–?).

Вільне володіння латиною та музичні знання можуть засвідчувати навчання Федора Коченовського в Києво-Могилянській колегії або Чернігівському колегіумі, хоча це поки й не підтверджено документально. Федір Коченовський потрапив до столичної Капели шляхом цілеспрямованого відбору, який практикувався серед учнів колегіумів та синів козацької старшини з лівобережних полків та здійснювався у 1679, 1682, 1713 рр. під контролем гетьманів, генеральної старшини, архієреїв, очільників монастирів та священників. Відомо, що при дворі гетьмана І. Скоропадського вплив мав співак Антон Трохимович Троцина (1662–1749 рр.), син відомого мазепинця прилуцького полкового судді Трохима Васильовича Троцини³⁹, який, будучи сотником срібнянським, на поч. XVIII ст. декілька разів долучався до набору хлопчиків до імператорської Капели⁴⁰. Можливо, що в один із таких наборів до столичного хору й був зарахований Федір Коченовський. Цікаво, що роди Троцин та Коченовських-Часників зберігали земельні сусідські відносини й у сер. XVIII ст. Сотник срібнянський Микола Антонович Троцина у 1764 р. купив у компанійського сотника Степана Часника за 1800 рублів с. Юрківці Срібнянської сотні та с. Полонки Прилуцької полкової сотні⁴¹.

Молодший брат Федора Кирило Коченовський навчався вже, імовірніше, у заснованій за гетьманства Данила Апостола 1728 р. співочій школі у Глухові. Функціонувала школа майже сорок років. Є відомості, що у 40–50 рр. XVIII ст. у школі викладали О. Бережинський, Н. Шолупіні, Ф. Нечай та Кирило Коченовський. До речі, рід Бережинських успадкував по жіночій лінії маєтності в селі Парафіївка від онука І. Ломиковського Петра Івановича.

Федір Іванович напевно мав гарний голос, слух та інші здібності, бо вже в 1740 р. бачимо його викладачем при новоствореній Імператорській капелі в Санкт-Петербурзі, а з 1747 р. придворним уставником та реєнтом, тобто людиною, яка займалася питаннями внутрішнього розпорядку та організацією навчального процесу та управління Капели. Багаторічна служба при Капелі винагороджувалася чинами й пенсіями, землями та зв'яз-

³³ Кривошея В., Кривошея І., Кривошея О. Неурядова старшина... С. 190.

³⁴ Дзюба О. Приватне життя козацької старшини XVIII ст. (на матеріалах епістолярної спадщини). Київ: Інститут історії НАН України, 2012. С. 200.

³⁵ Харлампович К. Малорусское влияние на великорусскую церковную жизнь. Казань, 1914.

³⁶ Историко-статистическое описание Черниговской епархии. Чернигов: Земская тип-фия, 1874. Кн. 6; Энциклопедія Ічнянщини. Київ: Гнозис, 2014. С. 452.

³⁷ Епітафія на склепі родини Коченовських в Рихлівському монастирі. Историко-статистическое описание Черниговской епархии. Кн. 3. С. 325–326.

³⁸ Лисенко І. Словник співаків України. С. 129–130.

³⁹ Трохим Васильович Троцина – український військовий діяч доби гетьмана І. Мазепи. Сотник срібнянський. Полковий суддя та наказний полковник Прилуцького полку. Антона Трохимовича ще хлопчиком відправили до Москви, де він співав при дворі царівни Софії Олексіївни. У 90-х рр. XVII ст. він повернувся в Україну, де став згодом срібнянським сотником (1707–1737 рр.). Мав довір'я гетьмана І. Скоропадського, який часто посилав його в різних державних справах.

⁴⁰ Васюта О. Набори співаків з Чернігово-Сіверщини до придворної співацької капели у XVIII – першій пол. XIX ст. *Сіверянський літопис*. 1995. № 3. С. 63–72.

⁴¹ Кривошея В. Козацька старшина... С. 712.

ками при дворі, що в свою чергу давало можливість побудувати блискучу кар'єру⁴². Подальші справи Федора Коченовського стрімко пішли вгору: у 1747 р. він купує власний дім у Санкт-Петербурзі в центрі столиці за триумфальними Анічковими воротами, у 1752 р. одержує генеральський чин, отримує у власність маєток у с. Березова Лука Гадяцького полку й річну пенсію в 1000 карбованців⁴³.

Особливу роль у долі Федора Івановича Коченовського зіграв Мусій Гаврилович Бугаєвський (Бугай) (?–1720–1747 рр.). Народився він у сім'ї значкового товариша Воронізької сотні Ніжинського полку Гаврила Бугаєвського. Був онуком козака Глухівської сотні Ніжинського полку⁴⁴. У Переписній книзі 1666 р. у с. Парафіївці згадано козака Прошка Бугая – можливо, діда Мусія⁴⁵. Мусій закінчив Києво-Могилянську академію, де співав в академічному хорі⁴⁶. Деякі джерела подають місцем народження Мусія Бугаєвського с. Парафіївку. Пізніше служив священником при Анастасіївській церкві м. Глухова, заснованій Анастасією Марківною Скоропадською (Маркевичевою)⁴⁷. Впродовж 1720–1734 рр. М. Бугаєвський був духовником гетьманського дому, військовим капеланом за правління І. Скоропадського та Д. Апостола. При Глухівській Анастасіївській церкві існувала лікарня, школа та хорова капела, якою опікувався М. Бугаєвський. Від 1740-х рр. Мусій Гаврилович Бугаєвський – реєнт Глухівської співочої школи. На нашу думку, саме з легкої руки Мусія Бугаєвського Федір Коченовський і був відібраний для хорової капели на навчання й потрапив до Санкт-Петербургу. Або народження, або служіння священником до 1720 р. М. Бугаєвського було пов'язано з Парафіївською Свято-Миколаївською церквою, і це пояснює земляцький зв'язок Мусія Бугаєвського та Федора Коченовського. Із донькою Бугаєвського Тетяною був одружений учень Федора Коченовського по Капелі Гаврило Головня (1706–1786 рр.), відомий український співак, знавець і пропагандист партесного співу. Друга донька Мусія Бугаєвського Анастасія була одружена з онуком відомого літописця Самійла Величка, однодумцем Андрія Горленка Яковом Степановичем Величком, який протягом 22-х років служив першим осавулом Прилуцького полку (1742–1764 рр.). Три покоління роду Величків були поміщиками в селі Хаєнки Прилуцького повіту неподалік Качанівки та частими гостями Тарновських⁴⁸.

Отже, факт купівлі Федором Івановичем Коченовським у 1742–1744 рр. маєтностей поблизу с. Парафіївки, як і особливо турботливе ктиторство над Миколаївською церквою та щедрий духовний заповіт при передачі хуторів у володіння брату Михайлу Івановичу: «зобов'язати... десяту частину помолу з водяних млинів віддавати половину на Парафіївську церкву св. Миколая, а половину на шпиталь жебракам»⁴⁹, був не випадковим.

Матір'ю Миколи Даниловича Ханенка, який добре знав Ф. Коченовського та підтримував із ним постійні товариські відносини, була колишня власниця Парафіївки та хуторів навколо неї, донька мазепинця Івана Ломиковського. Із Ломиковським та Ханенками разом служив батько Федора – Іван Коченовський. Із селом Парафіївкою та Миколаївською церквою у 20–30 рр. XVIII ст. було пов'язано служіння священників Григорія, Йосипа та Олександра Григоровичів Коченовських, а також народження та служіння першого вчителя та патрона Федора Івановича, людини, завдяки якій він потрапив до Імператорської співочої Капели та зробив блискучу кар'єру – Мусія Гавриловича Бугаєвського.

У Парафіївці в 1726 р. також був народжений Корнелій Іванович Юзефович – син бунчукового товариша Прилуцького полку Івана Йосиповича Юзефовича, учень Федора Коченовського, який став реєнтом Імператорської співочої Капели відразу після його відходу від справ. У 1741–1750 рр. Корнелій навчався в Київській духовній академії, де був солістом академічного хору. Потім потрапив до Імператорської капели. У 1751 р. він «священник Глухівської церкви св. Анастасії і капелан дому гетьманського»⁵⁰, очолював хорову капелу гетьмана Кирила Розумовського в Глухові. Із родиною Юзефовичів були тісно пов'язані власники Качанівки Тарновські. Дружина Василя Тарновського старшого Людмила Володимирівна походила зі старшинського роду Юзефовичів. Тісні зв'язки цих ро-

⁴² Посохова Л. Українські півчі в придворній капелі першої пол. XVIII ст.: принципи «рекрутування» та ротації. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія «Історія»*. Вип. 48. С. 117.

⁴³ Половнікова С.О. До витоків садиби Качанівка – представники роду Коченовських. *Формування культурно-побутового середовища палацо-паркових комплексів др. пол. XVIII – поч. XX ст.*: Мат. міжнар. наук. конф. Чернівці, 2012. С. 50.

⁴⁴ З історії козацько-старшинського роду Бугаєвських. *Лебедин*. URL: <http://lebedyn.org/2017/11/05/bogayevskiy/>.

⁴⁵ Переписні книги 1666 р. с предисловием О.М. Лазаревского. Київ. 1900. С. 1.

⁴⁶ Петров Н. Акты и документы, относящиеся к истории Киевской академии. Київ, 1904. Т. I. С. 300–301.

⁴⁷ Тарасенко І. З історії церкви св. Анастасії у Глухові. *Краєзнавство*. 2013. № 4. С. 137–138.

⁴⁸ Лазаревский А. Описание старой Малороссии... С. 72; Велички, Горленки, Дабижи. «Пройде час, і сліду не буде». *Ічнянщина: першоджерела. Історія краю в документах*. Київ: Гнозис, 2017. С. 843–847.

⁴⁹ Лазаревский А. Описание старой Малороссии... С. 137–138.

⁵⁰ Лисенко І. Словник співаків України. С. 338; Заїка О.Я. Глухівська співацька школа та роль гетьмана Данила Апостола у її заснуванні. *Сверщина в історії України*. 2016. Вип. 9. С. 256–258; Тарасенко І. З історії церкви св. Анастасії у Глухові. С. 138.

дин підтверджені в документах XIX ст.: при охрещенні доньки Марії Василівни Тарновської хрещеними зазначені Дмитро Володимирович Юзефович (брат Михайла Володимировича Юзефовича, голови Київської археографічної комісії) та Марія Василівна Александрович.

Уже після графа П. Румянцева Качанівкою володіли Почеки. Цей старовинний козацько-старшинський рід походить від Максима Почеки (кінець XVII – поч. XVIII ст.), священника та намісника ніжинської протопопії, який володів землями в селі Рожнівка неподалік Парафіївки. Його мати була єдиною донькою відомого церковного діяча, ніжинського та ічнянського протоієрея Павла Савича Пучковського.

Рожнівські та Ніжинські землі між Десною, Удаем і Остром (ймовірно, села Рожнівка та Парафіївка) князь Володимир Ольгердович ще у XV ст. надав у володіння князів Половців-Рожиновських⁵¹. У сер. XVI ст. представники цього роду були на Остерщині: Юрій Рожновський-Половець остерський боярин – ймовірно перший власник та засновник с. Рожнівка⁵². Тесть І. Мазепи (батько першої дружини Ганни) Семен Половець був білоцерківським полковником та дружив із батьком майбутнього гетьмана Степаном, який тоді був білоцерківським городовим отаманом. Онуки Семена Половця через шлюби стали спорідненими також із козацькими родами Горленків, Зеленських та Трощинських. На поч. XVII ст. у с. Рожнівка священниками при храмі Покрови Богородиці служили декілька поколінь роду Некрашевичів⁵³, які можуть представляти одне з відгалужень роду Коченовських від Некраша Коченовського.

Можливо, за порадою та при залученні зв'язків Миколи Даниловича Ханенка й були придбані Федором Івановичем Коченовським маєтності біля Парафіївки. До речі, у «Щоденнику» М. Ханенко неодноразово згадує зустрічі з власником цих земель Мойсеєм Владиславичем. Другий хутір біля Парафіївки був придбаний у Іванницьких козаків Михайла та Петра Процаїв, нащадки яких разом із нащадками Мусія Бугаєвського були священниками Іванницької церкви аж до сер. XIX ст.⁵⁴

Тож, можемо припустити, що землі навколо Парафіївки, які потім утворили маєток Качанівку, здавна належали до рангових маєтностей духовних осіб Білоцерківського, Ніжинського, Прилуцького полків та передавалися в спадок переважно по материнській лінії в родині Половців-Горленків-Ломиковських-Ханенків-Процаїв-Пучковських-Почек-Юзефовичів-Тарновських. Вважаємо, що цілеспрямовані придбання «дідизни» та «материзни» нащадками українських старшинських родів у 40-х рр. XVIII ст. були обумовлені зміною вектору імперської політики щодо України під час царювання Єлизавети Петрівни.

Живучи в Санкт-Петербурзі, Федор Іванович Коченовський тісно спілкувався з онуком Дмитра Горленка полтавським полковником Андрієм Андрійовичем Горленком (його дружина Анастасія Семенівна Лизогуб була онукою гетьмана І. Скоропадського від першої дружини Пелагеї Никифоровни), з онуком Івана Ломиковського Петром Івановичем – розпорядником маєтків Кирила Розумовського. Особисто знав Корнелія Юзефовича, бо він був його учнем, а потім замінив на посаді реєннта Імператорської співочої Капели. Із Андрієм Гуленком, сином бурмиистра м. Прилук Іваном Гуленком, Федір Коченовський були свояками (одружені на рідних сестрах)⁵⁵. Мав родинні зв'язки з прилуцьким компанійським полковником Ігнатом Часником, який був одружений «не без скандалу» з удовою його рідного брата лохвицького сотника Михайла Коченовського⁵⁶.

Серед столичних друзів Федора Коченовського по Капелі бачимо придворних співаків-земляків: уродженця Глухова Кирила Степановича Рубановського (1698–1768 рр.), який був представником стародубського старшинського роду Рубанів та розпочав кар'єру напевно разом із Федором Івановичем у 1714 р. «певчим при комнаті еє імператорского величества»⁵⁷. Потім мав особливий вплив при дворі, у 1742 р. був звільнений від сплати

⁵¹ Грушевський М. Історія України-Руси. Нью-Йорк: Книгоспілка, 1956. Т. VII. С. 17; Słownik geograficzny... Т. X // ICM. URL: http://dir.icm.edu.pl/pl/Słownik_geograficzny/Tom_X/745.

⁵² У 1594–1595 р. остерський боярин, учасник повстання К. Косинського Юрій Рожновський, син Семена, який назвав себе онуком князя Яцька Половця, показав документи на право спадщини князя Аксака, які викрав з канцелярії Остерського замку. 1602 чи 1603 р. вони уклали угоду, за якою Аксак брав під своє покровительство Ю. Рожновського взамін за половину маєтків.

⁵³ Историко-статистическое описание Черниговской епархии. Чернигов: Земская тип-фия, 1874. Кн. 6.

⁵⁴ Церковно-парафіяльний літопис Свято-Георгіївської церкви с. Іванниці. Ічнянщина: періоджерела. Історія краю в документах. Київ: Гнозис, 2017. С. 180–217.

⁵⁵ Особовий склад козацької старшини Прилуцького полку. Ічнянщина: періоджерела. Історія краю в документах. Київ: Гнозис, 2017. С. 120; Лазаревский А. Описание старой Малороссии... С. 137.

⁵⁶ Лазаревский А. Исторические очерки Полтавской Лубенщины XVII–XVIII ст. Чтения в обществе истории и древностей российских. 1873. Отд. II. С. 73.

⁵⁷ Лисенко І. Словник співаків України. С. 260; Кривошея В.В. Генеалогія українського козацтва: нариси історії козацьких полків. Київ: СтилоС, 2004. С. 326.

податків, 1748 р. отримав дворянство та звання полковника⁵⁸. Уродженця Гадяча Петра Лазаревича Чижевського, який 1743 р. теж одержав дворянський титул та разом із Ф. Коченовським був щедрим титором Рихлівського Миколаївського монастиря. Солісти придворної співацької капели Степана Миколайовича Тарнавського, представника роду Варвинського сотника Михайла Тарнавського⁵⁹, та Семена Соколовського з роду протопопа ічнянського Федора Соколовського та його численних нащадків священників Воскресенської церкви м. Ічня, які у певні періоди згадані священниками й при Миколаївській церкві с. Парафіївка⁶⁰. Уродженця Прилук сина городского козака Григорія Михайлович Любистка (1703–?), який потрапив до Капели співаком у 1727 р., мав чудовий голос та майстерно грав на бандурі, у 1743 р. одержав дворянство. Очевидно за заслуги у справі відновлення гетьманства у 1748 р. отримав чин полковника та грошове забезпечення у розмірі 770 руб. в рік і маєтності на Полтавщині (біля Лубен)⁶¹. Співака при дворі гетьмана Данила Апостола в Батурині Лук'яна, який мав значний вплив на родину гетьмана⁶².

Цікаво, що прослідковуються тісні дружні зв'язки цих родин та подальші контакти їх нащадків. Дружиною учня Федора Коченовського по Капелі була донька духівника родини Скоропадських та вчителя Федора Івановича Коченовського Мусія Бугаєвського. Серед друзів Федора Івановича був і кофішенк⁶³ царського двору Олександр Юліанович Саблуков, який, ймовірно, був родичем Івану Саблукову (Саблучку). Саме Олександр Юліанович, на нашу думку, міг порекомендувати для набору до Капели свого родича, якого забрав у Санкт-Петербург під час поїздки до Києва в грудні 1747 р. сам Федір Коченовський, а разом із ним також Кирила Головачевського та Антона Лосенка. Усі троє потім навчалися живопису в Академії мистецтв та стали відомими художниками⁶⁴.

Тісні взаємини зберіглися у Федора Коченовського зі своїм вчителем, талановитим співаком та педагогом, реентом Імператорської капели від 1727 р. Леонтієм Васильовичем Левчинським, який мав прихильність переяславського єпископа Кирила Шумлянського, вікарія Київської митрополії.

Зв'язки родин Коченовських, Бугаєвських, Гуленків, Тарновських та Юзефовичів, Чижевських, Рубановських, Пучковських у сер. XVIII ст. яскраво відображені й у записках генерального хорунжого Миколи Ханенка. Із його «Щоденнику» дізнаємося про систематичні зустрічі в справах та дружні посиденьки, родинні обіди та спільне відвідування богослужб і монастирських святинь Миколою Даниловичем зі своєрідним колом прилуцького земляцтва в Санкт-Петербурзі: Яковом Андрійовичем Марковичем, Петром Даниловичем Апостолом, Василем Андрійовичем Гудовичем (був одружений із донькою прилуцького полкового сотника Ганною Білецькою-Носенко), Петром Івановичем Розумовським, Андрієм Андрійовичем Горленком та Яковом Юхимовичем Лизогубом. До кола спілкування належали підполковник Іван Костянтинович Яблонський (нащадок козацького старшини білоцерківського полку Станіслава Яблонського)⁶⁵, бунчуковий товариш сусід Коченовських володар с. Гужовки Прилуцького полку Іван Тимофійович Жоравко⁶⁶, писар Генерального суду зять сотника Андрія Лизогуба Іван Васильович Піковець, нащадок старшини білоцерківського полку Яків Олексійович Пучковський. Автор повідомляє, що серед його гостей були також впливові церковні особи: духівник імператриці Єлизавети Петрівни уродженець Понорниці Федір Дубянський з дружиною Марією Костянтинівною Шаргородською (походила з роду роменських священників)⁶⁷, права рука київського митрополита Рафаїла Заборовського архимандрит Києво-Печерської лаври Тимофій Щербацький⁶⁸, уродженець Лохвиці син соратника Івана Мазепи (служителя канцелярії Лубенсько-

⁵⁸ Кривошея В. Козацька старшина... С. 326.

⁵⁹ Особовий склад козацької старшини Прилуцького полку... С. 120; Лисенко І. Словник співаків... С. 296.

⁶⁰ Кривошея В. Козацька старшина... С. 624; Историко-статистическое описание Черниговской епархии.

⁶¹ Лисенко І. Словник співаків України. С. 181; Білокінь С. Григорій Любисток. *Родовід*. 1993. № 6. С. 14–15; Г.В. Придворний бандурист в бегах. *Киевская старина*. 1888. XXIII. С. 21–23.

⁶² Лисенко І. Словник співаків... С. 179.

⁶³ Кофішенк – придворний, який відповідав за приготування кави, чаю та шоколаду. Слово походить від німецької *koffeeschenk*. Підпорядковувався обер-шенку, старшому хранителю вин при дворі. Чин цей було введено «Табелью о рангах» у XVIII ст.

⁶⁴ Божерянов І. Кирил Іванович Гловачевский. *Киевская старина*. 1885. № 2. С. 308–309.

⁶⁵ Кривошея В. Козацька старшина... С. 778.

⁶⁶ Там само. С. 379.

⁶⁷ Материалы для биографии Царского духовника протоиерея Феодора Дубянского. *Прибавление к Черниговским епархиальным известиям. Часть неофициальная*. 1881. № 27. 15 июля. С. 567 // *Vivaldi*. URL: <https://vivaldi.nlr.ru/ap000027124/view/?#page=25>.

⁶⁸ Майбутній митрополит Київський та Галицький народився 1698 р. Навчався в Києво-Могилянській академії. Мав гарний голос, співав у академічному хорі. Під час візиту царя був забраний до Санкт-Петербургу у Співочу капелу. Після повернення до Києва відновив навчання в Академії. 1728 р. був посвячений в ієромонахи і призначений на посаду кафедрального настоятеля, який відав ділами єпархіального управління. Був правою рукою архієпископа Рафаїла Заборовського. Пізніше ігуменом Києво-Видубицького та Михайлівського Золотоверхого мо-

го полку) протоієрей Санкт-Петербурзького Петропавлівського собору Веніамін Пуцек-Григорович⁶⁹. Зафіксовано у «Щоденнику» й передачу листів від Миколи Ханенка до гетьмана Івана Скоропадського через Федора Коченовського та києво-печерського архімандрита, а також священників Глухівської Анастасіївської та Прилуцької церкви Різдва Богородиці.

Саме в цьому колі українських державців визрівало прагнення реалізувати ідею поновлення Гетьманства, використовуючи сприятливі обставини впливу при дворі родини Розумовських. Для досягнення мети використовували різноманітні контакти земляків-українців, чимало яких походили з Прилуцького, Ніжинського та Стародубського полків. Наближеними до них були й брати Федір, Кирило та Михайло Коченовські та співці придворної Капели Семен Соколовський, Кирило Рубановський та Гаврило Головня, знайомствами яких при дворі для просування ідеї «відновлення давніх прав козацької старшини» користали представники кола українських державних лобістів.

Рід Коченовських був розгалуженим на Чернігівщині і в XIX ст. більшість його представників належали до духовного стану. Так, з документів відомо про диякона Коченовського, який служив спочатку в 1811 р. у чернігівській Миколаївській церкві, потім – у Спасо-Преображенському соборі м. Чернігова. Міщанина м. Сосниці, який просив зарахувати його дияком Троїцької церкви с. Ольшаного (1813 р.). Священників с. Киїнки (1818–1823 рр.), с. Брусилова, с. Бакланової Муравейки (1828 р.) Чернігівського повіту та с. Душатіна Мглинського повіту (1812 р.), м. Березного Симеона Кочановського (1867 р.), благочинного с. Вишки Новозибківського повіту (1854–1860 р.) Івана Кочановського⁷⁰. Останній зі згаданих був батьком достатньо відомого та впливового протоієрея Санкт-Петербурзької церкви Департаменту уділів Кандія Івановича Кочановського, вихованця Чернігівської духовної семінарії (1852 р.), священника с. Редьковки Чернігівського повіту, який служив капеланом під час Кримської війни та священником у Царському селі (1859 р.) та супроводжував цесаревича Миколу Олександровича під час поїздки по Середземномор'ю⁷¹, був особою наближеною до імператорського двору. У сер. XIX ст. священниками Парафіївської церкви згадані священник Йосип Коченовський та його син Олександр Йосипович, який мав дітей Дмитра та Петра⁷².

Підсумовуючи розгалужену історію роду Коченовських, можемо констатувати, що українське суспільство було водночас і традиційно консервативним, але не законсервованим, тож мало достатній рівень соціальної мобільності. Звичайно, представники родин, які могли похвалитися давнім шляхетським бекграундом та ще й підтвердити його документально, могли впевнено претендувати на престижні уряди та збереження нерухомої власності та передачі її у спадок навіть при заміні провладних партій. Натомість представники козацької та міщанської верстви, якими були Андрій Петрович Коченовський та Іван Коченовський у середині XVII ст., за добросовісну звичайну службу або виконання особливих доручень полковою старшиною та гетьманів могли теж швидко просунути в кар'єрному зростанні або отримати земельну власність у вигідному та престижному місці. У подальшому їх нащадки отримували змогу навчатися в Колегіумах та у Києво-Могилянській академії, що відкривало перед ними значно ширші життєві можливості. Традиції спорідненості за місцем народження та навчання (такі собі земляцтва та студентські братства XVIII ст.) також були вагомим чинником для шлюбних, кар'єрних та власницьких стратегій.

Для успішного «соціального ліфту» поряд із родинними, велика роль належала приєждальським та клієнтурним взаєминам. Підтримуючи їх, розраховували на підтримку патронів, кумів, земляків, які дослужилися до високих чинів та зробили успішну кар'єру. На такі зв'язки спиралися в скрутних матеріальних питаннях, зверталися з різними проханнями й знаходили відгук, зберігаючи ці зв'язки між нащадками навіть через декілька поколінь. Крім того, для консервативного українського суспільства XVII–XVIII ст. був характерний високий рівень релігійності, яка ставала основою для стійких традицій благодійності на користь Церкви, а іноді, навіть, монашого постригу або священницької посвяти.

настирів. З 1740 р. – архімандрит Києво-Печерської лаври. Зустрічав царицю Єлизавету Петрівну у 1744 р. під час її перебування у Києві. З 1748 р. – митрополит Київський і Галицький.

⁶⁹ Дневник генерального хорунжего Николая Ханенко 1727–1753 гг. / Изд. А. Лазаревского. *Киевская старина*. Приложение. 1884. № 3–6, 8–11; 1885. № 3–4, 6–7, 9–12; 1886. № 1, 4, 5, 7–12. Отдельный оттиск. Київ, 1884. 524 с. // *Ізборник*. URL: <http://litopys.org.ua/khanenko/khan12.htm>.

⁷⁰ Державний архів Чернігівської області. Ф. 679. Оп. 2. Спр. 869, 1191, 1439, 1613, 2386, 3221, 4226, 4889.

⁷¹ Клировая ведомость церкви Департамента Уделов за 1868 г. *Центральный державный историчный архив Украины у м. Києві*. Ф. 19. Оп. 113. Спр. 2290.

⁷² Кривченко Л. Відродження з руїн і попелу (храм Миколи Чудотворця у смт. Парафіївка Ічнянського району). *Трудова слава*. 2001. 17 березня. С. 5; Церкви Ічнянщини [Текст]. Ічнянська районна бібліотека / Упор. Н. Процай. Ічня, 2016. С. 34–36.

References

- Dziuba, O. (2012). Pryvatne zhyttia kozatskoi starshyny XVIII st. (na mat. epistoliamoi spadshchyny) [The private life of a Cossack elder of the XVIII c. (on materials of epistolary heritage)]. P. 200. Kyiv, Ukraine.
- Kryvchenko, L. (2001). Vidrodzhennia z ruin i popelu (khram Mykoly Chudotvortsia u smt. Parafiivka Ichnianskoho raionu) [Revival from ruins and ashes (the church of Nicholas the Wonderworker in the village of Parafiivka. Ichnian district)]. *Trudova slava – Labor alorv*. P. 5.
- Kryvosheia, V. (2002). Henealohiia ukrainskoho kozatstva: Bilotserkivskiyi polk [Genealogy of the Ukrainian Cossacks: Bila Tzerkva regiment]. P. 26. Kyiv, Ukraine.
- Kryvosheia, V. (2010). Kozatska starshyna hetmanshchyny. Entsyklopediia [Cossack foreman of the hetmanship. Encyclopedia]. Kyiv, Ukraine.
- Kryvosheia, V., Kryvosheia, I., Kryvosheia, O. (2009). Neuriadova starshyna Hetmanshchyny [Non-governmental chief of the Hetman region]. Kyiv, Ukraine.
- Lysenko, I. (1997). Slovnyk spivakiv Ukrainy [Dictionary of singers of Ukraine]. Kyiv, Ukraine.
- Pavlenko, S. (2004). Otochennia hetmana Mazepy: soratnyky ta prybychnyky [Entourage of Hetman Mazepa: associates and supporters]. Kyiv, Ukraine.
- Polovnikova, S.O. (2012). Do vytokiv sadyby Kachanivka – predstavnyky rodu Kochenovskyykh [To the origins of the Kachanivka estate – representatives of the Kochenovsky family]. *Formuvannia kulturno-pobutovoho seredovyshcha palatso-parkovykh kompleksiv dr. pol. XVIII – poch. XX st.: Mat. mizhnar. nauk. konf. – The formation of the cultural and domestic environment of palace-park complexes in the second half of the XVIII – the beginning of the XX c.: Materials of the international scientific conference*. Chernihiv, Ukraine.
- Tarasenko, I. (2013). Z istorii tserkvy sv. Anastasii u Hlukhovi [From the history of the church of St. Anastasia in Glukhiv]. *Kraieznavstvo – Local history*. № 4. P. 137–138.
- Vasiuta, O. (1995). Nabory spivakiv z Chernihovo-Sivershchyny do prydvornoj spivatskoi kapely u XVIII – pershii pol. XX st. [Sets of singers from Chernihiv-Severshchyna for the court singing chapel in the XVIII – the first half of the XX c.]. *Siverianskvi liitovys – Siverian chronicle*. № 3. P. 63–72.
- Voronchuk, I. (2012). Naselennia Volyni v XVI – pershii pol. XVII st.: rodvna. domohospodarstvo. demohrafichni chynnnyky [The population of Volyn in the XVI – the first half of the XVII c.: family, household, demographic factors]. P. 157. Kyiv, Ukraine.

Гейда Ольга Сергіївна – кандидат історичних наук, науковий співробітник Чернігівського обласного історичного музею ім. В. Гарновського (вул. Музейна, 4, Чернігів, 14000, Україна).

Heyda Olga – Ph.D. in history, researcher of the Vasyl Tarnovskiy Chernihiv Regional Historical Museum, candidate of historical sciences (4 Muzeyna Str., Chernihiv, 14000, Ukraine).

E-mail: helga2102@ukr.net

PEOPLE OF THE OLD HETMAN REGION: SKETCHES FOR THE GENEALOGY OF THE KOCHENOVSKY FAMILY

The purpose of the study is to reconstruct the history of the noble-Cossack family of Kochenovsky, reproduced on the basis of a complex of sources from the second half of the XVI – to the beginning of the XX c. Since the Kochenovsky family has only been studied fragmentarily in genealogical encyclopedias and scientific researches, the generalization of the source base and the analysis of the existing materials of the family tree are relevant. Emphasis in the research is made on the reproduction of patronal, family and friendly ties of the family.

The history of this ancient family can be traced back to sources from the middle of the XV c. The Kochenovsky family belonged to the Belarusian, and later Podil wealthy nobility and had certain connections among the registered Cossacks and the Polish-Lithuanian Commonwealth. The Kochenovskys took an active part in Bohdan Khmelnytskyi's war, were Cossacks of the Belorussian, and later of the Bila Tzerkva regiment. From the last quarter of the XVII c. the genus is recorded according to documents in the Prylutsky regiment. Until the beginning of the XX c. representatives of the spiritual stratum of the Kochenovsky family are distinctly traced in Chernihiv oblast. Ivan Kochenovsky, a Cossack of the Prylutsky regiment, had three sons. Two of them – Fedir Ivanovich and Kyrilo Ivanovich, thanks to their natural talents and abilities, got into the Imperial Singing Chapel in St. Petersburg and built a successful career at the court. In the 40s of the XVIII c. Fedir Ivanovich Kochenovsky was purchased a farm near the Parafiivka village of the Ichnian hundred of the Prylutsky regiment, which was destined to become a well-known estate soon after, which got its name precisely from Kochenovskiy. Its owner went down in history as a well-known philanthropist and founder.

Conclusions. As a result of the research, it was possible to illustrate traditional for Ukrainian society of the XVII–XIX c. family, friendship, and client relationships that persisted between descendants even through several generations and significantly influenced marriage, career, and property strategies, as well as became the basis for benevolence in favor of the Church.

Key words: genealogy of the Kochenovskys, Kachanivka, church of Parafiivka, clergy of the Prylutsky regiment, Fedir Ivanovich Kochenovsky.

Дата подання: 7 вересня 2022 р.

Дата затвердження до друку: 21 вересня 2022 р.

Цитування за ДСТУ 8302:2015

Гейда, О. Люди старої Гетьманщини: начерки до генеалогії роду Коченовських. *Сіверянський літопис*. 2022. № 4. С. 80–90. DOI: 10.5281/zenodo.7491773.

Цитування за стандартом APA

Heyda, O. (2022). Liudy staroi Hetmanshchyny: nacherky do henealohii rodu Kochenovskyykh [People of the old Hetman region: sketches for the genealogy of the Kochenovsky family]. *Siverianskyi litopys – Siverian chronicle*, 4, P. 80–90. DOI: 10.5281/zenodo.7491773.

